

Üks talv lõppes, teine kestab veel

Ain Kallis
klimatoloog

Ilmateenistus teatab: [talv](#) 2017/2018 oli normist soojem ja kuivem. [Päikest](#) võis näha pisut enam.

FOTO: Madis Veltman

“Mis?! Samasugune kui möödunud aastal? Pealegi – tali ju kestab,” imestab tähelepanelik lehelugeja.

Kõik on õige – oli ju üle-eelmise talve keskmine õhutemperatuur Eesti territooriumil $-1,3^{\circ}$, äsja lõppenul aga $-2,4$ kraadi. Normi ehk pikaajalise keskmise väärtuseks aastate 1981–2010 kohta on ilmateenistuses arvatud $-3,3^{\circ}$.

Teadu on, et isegi siis, kui keskmised kliimanäitajad on samad, võib ilmastikupilt vaadeldud perioodidel olla täiesti erinev.

Ilmataat võib vallatleda

Eks see muutis varematal aegadel nn analoogaastate alusel koostatavate pikaajaliste prognooside tegemise õige raskeks: mitu kuud võisid kulgeda sarnase ilmapuustriga, edasi aga keeras ilmataat oma senised tegemised pea peale.

Aastaaegu on teatavasti mitmesuguseid. Eesti asub sellises maailma nurgas, kus talvisteks kuudeks võiks lugeda aega novembrist (esivanematel talvekuu!) kuni märtsi lõpuni.

Ametlikeks ehk meteoroloogilisteks talvekuudeks nimetatakse põhjapoolkeral aga perioodi detsembrist veebruarini.

Meenutagem: 1999. aastal valitses Vabaduse väljakul sel päeval tõeline lumetorm, presidendil oli isegi raskusi väeosade eristamisega.

Enam huvitavad meid muidugi kliimaatilised aastajaad – talv näiteks on seostatav külmailmade ja püsiva lumikattega. Kliimalt on Eesti maa, kus ilmataat võib aasta läbi igasuguseid vigureid teha. Paremini kukuvad vembud välja just talvel. Vihmase ning tuulispasase 1998. aasta november oleks peaaegu saanud kogu tollase talvisema perioodi külmimaks – ülinapilt edestas teda veebruar.

Ametlikult loetakse küll märtsi esimeseks kevadkuuks, aga – uskuge või mitte – Tartu 151 aasta pikkuses vaatlusreas on 11 korral märts olnud külmem kui nn päristalve kuud!

Ilm nagu me isegi

Selle talvega oli nii, nagu öeldakse ka meie iseloomu kohta – algul ei saa vedama, pärast pidama. Jõulukuu oli pehme nagu viimastel aegadel sageli. Riigi keskmiseks õhusoojuseks arvutati $+1,3^{\circ}$ (norm $-2,0^{\circ}$). Suurel osal Eestist püsis lumi maas jõulude teise pühani, siis oli plats jälle puhas. Kõigile liiklejaile jäi detsembrist meelde libedus: jäätuv vihm tekitas mitmel korral puudele-põõsastele jäitekihi, maanteedele kiilasjää. Maal esines arvukalt välja-, linnas aga sissesõite.

Näärikuu oli juba rohkem talve ilmega. Mandri-Eestis algas päristalv 7.–18. jaanuaril siiani püsiva lumikattega, saartel paar nädalat hiljem.

Paljud paneksid selle “päris” jutumärkidesse, sest mis see tollipaksune lumi ikka ära ei ole. Jõhvis mõõdeti küll korraks 25. kuupäeval 25 cm lund. Samas loksus Emajõgi Anne luhal nagu kevadel...

Veebruar on teada-tuntud kui külm ning lumine kuu. Sellesse aega planeeritakse suusavõistlusi, teda peljatakse pakaste tõttu.

Kuigi Eesti külmarekordid jäävad peamiselt näärikuusse, on näiteks Tartus küünlakuu vähemalt pooltel aastatel viimase viiekümne aasta jooksul eelkäijast ikka terake jahedam olnud. Ainukeseks lohutuseks jääb tõsiasi, et ta on lühike.

Ja lühike on veebruar seetõttu, et on külm – kõik külmad asjad tõmbuvad kokku (Anton Tšehhovi teooria). Samas toob küünlakuu kaasa kevademärke. Küünlapäev (2. veebruar) on tõnisepäeva (17. jaanuari) kõrval teine talvepoolitaja, mil külma selg murtakse ja tema teine silm hakkab vett jooksuma. (Pole ka ime sihukese piinamise puhul...)

Ilm on väga oluline 24. veebruaril, madise-, iseseisvus- ja Eesti riigi aastapäeval. Neljal korral on liiga külma ilma tõttu jäänud pealinnas paraad ära. Tänavu oli ilm talutav: Tallinnas mõõdeti varahommikul õhukülmaks $-12,1^{\circ}$, päeval aga -8 kraadi ümber. Madisepäeval öeldakse pool lumest veel taevast olevat. Natuke sellest tuli pealinnas alla.

Meenutagem: 1999. aastal valitses Vabaduse väljakul sel päeval tõeline lumetorm, presidendil oli isegi raskusi väeosade eristamisega. Libe oli marssida ning külm kaitseväelastel palvetada.

Eesti talv arvudes

Lõpuks ka mõned arvud. Talve kõrgeim õhutemperatuur mõõdeti Vilsandil 26. detsembril ($7,3^{\circ}$), madalaim Tiirikojal 23. veebruaril ($-26,5^{\circ}$). Erakordselt külm oli veebruari kolmas dekaad, $-13,2^{\circ}$ (norm $-4,1^{\circ}$).

Talve sajusumma Eesti keskmisena – 134 mm (norm 138 mm). Päikest oli näha 120 tundi (norm 112 tundi). Kõige paksem lumikate oli Haanjas Tuulemäel 18. veebruaril – 29 cm.